

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ลวดลายเบญจรงค์ไทยสำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ โกมล รัชชวงศ์ ในการเป็นที่ปรึกษาเรื่องลายไทยและลายเบญจรงค์ ขอขอบพระคุณสถานประกอบการที่เป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านทั้งจากแหล่งสืบค้นในรูปแบบของหนังสือ ตำรา บ้านเรือน และเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูล รูปภาพ และการแสดงความคิดเห็นอันนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างหลากหลายแนวคิดและประสบการณ์ บนพื้นฐานความเป็นจริง ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้ผลของการวิจัยแสดงถึงความเป็นจริงจากอดีตที่อยู่ในบันทึกต่าง ๆ และความเป็นไปในปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤดี นิยมรัตน์
ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 ผลงานวิจัยและงานเขียนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ความหมายของอัตลักษณ์	4
2.2 ความหมายและประวัติของเครื่องเบญจรงค์	5
2.3 การผลิตของเครื่องเบญจรงค์	14
2.4 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเครื่องเบญจรงค์	19
2.5 รูปทรงเครื่องเบญจรงค์	23
2.6 ลายไทยและลายเบญจรงค์ไทย	26
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	37
3.1 พื้นที่วิจัย	37
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
3.3 ขั้นตอนการวิจัย	37
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิจัย	39
4.1 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของลวดลายเบญจรงค์	39
4.2 อัตลักษณ์ลวดลายเบญจรงค์ไทย	99
4.3 ภาพต้นแบบลวดลายเบญจรงค์ไทย	104
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	115
5.1 สรุปผลการวิจัย	115
5.2 อภิปรายผล	116
5.3 ข้อเสนอแนะ	117

	หน้า
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก แหล่งสืบค้นข้อมูลและตัวอย่างลวดลายเบญจรงค์	121
ประวัติผู้วิจัย	129

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	เกณฑ์กำหนดปริมาณตะกั่วและแคดเมียมที่สกัดออกมาจากภาชนะ	22
3.1	แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ	38
4.1	ลวดลายเครื่องเบญจรงค์ระยะที่ 1 สมัยกรุงศรีอยุธยา	42
4.2	ลวดลายเครื่องเบญจรงค์ระยะที่ 2 สมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	62
4.3	ลวดลายเครื่องเบญจรงค์ระยะที่ 3 สมัยรัชกาลที่ 2-3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	70
4.4	ลวดลายเครื่องเบญจรงค์ระยะที่ 4 สมัยรัชกาลที่ 4-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	90

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
4.1	ลายเทพนมและลายหมวดกระหนก	99
4.2	ลายเทพนมและลายหมวดกระบี่	100
4.3	ลายเทพนมและลายสัตว์หิมพานต์	100
4.4	ลายไทยรูปสัตว์	101
4.5	ลายพรรณพฤกษา	102
4.6	ลายผ้ายก	103